

Program

VAN DEN

CHRISTELIJK-HISTORISCHEN

KIEZERSBOND.

PROGRAM

VAN DEN

Christelijk-Historischen Kiezersbond.

ART. 1.

Wij, leden van den Christelijk-Historischen Kiezersbond, ons bewust, dat wij van God geen stelsel van staatkunde hebben ontvangen, noch eene oplossing van vraagstukken, die een speciaal onderzoek vereischen, erkennen, dat de Nederlandsche Staat is geboren uit den worstelstrijd voor Gods Woord en de Vrijheid des Vaderlands, en dat daardoor zijn nationaal karakter is bepaald.

ART. 2.

Wij bevorderen om die reden eene staatkunde, die het leven van het Nederlandsche Volk ontwikkelt naar zijn aard en geschiedenis, en gaan uit van het beginsel, dat de overheid eene macht is, van God over het volk gesteld.

ART. 3.

Wij wenschen de constitutioneele instellingen te handhaven, met name het constitutioneel Koningschap van het stamhuis Oranje, waaraan wij ons innig verknocht gevoelen en waarmede wij door gemeenschap van geloof, door saamgedragen leed en saamgenoten zegen onafscheidelijk verbonden zijn.

ART. 4.

Wij steunen niet wat leiden kan tot scheiding van Staat en

Godsdienst; tot verkorting van gewetensvrijheid; tot het uitwischen van hetgeen ons volk kenmerkt als protestantsche natie; tot verkrachting van rechten, op wettige wijze door kerkgenootschappen verkregen; tot het verdringen der Ned. Hervormde Kerk van de plaats, die zij inneemt in het openbare leven.

Wij zijn tegen het herstel van het Nederlandsche gezantschap bij den Pauselijken Stoel en tegen het behoud van den nuntius bij het Hof, dewijl deze alleen specifiek-roomsche belangen behartigt en geen wereldlijk vorst meer vertegenwoordigt.

ART. 5.

Wij wenschen eene regeling van het kiesrecht, waarbij in het algemeen de volksinvloed zich krachtig doe gelden, maar verzetten ons tegen het algemeen kiesrecht, omdat daaraan, in strijd met de Grondwet, de leer der volkssouvereiniteit ten grondslag ligt.

ART. 6.

Wij zijn van oordeel, dat de gewijzigde levensbetrekkingen uitbreiding van staatszorg noodzakelijk maken, maar wenschen, dat daarbij niet uit het oog worde verloren, dat de vrijheid regel en de dwang van het gezag uitzondering zijn moet.

Wij verwachten verbetering der sociale toestanden in de eerste plaats van de geestelijke en zedelijke verheffing van ons volk.

Daarnevens vragen wij nieuwe of verbeterde wettelijke bepalingen betreffende:

Ia. De zondagsrust.

b. De beteugeling van ontucht en dronkenschap.

c. De woningtoestanden.

d. De volksgezondheid.

e. De onteigening en de beperking van den eigenaar in het genot van zijn eigendom, met waarborgen tegen te ingrijpende inbreuken op den eigendom.

IIa. De verhouding van werkgevers en werknemers ten einde de exploitatie van den arbeider te voorkomen.

b. De bescherming van hen, die niet aan werkstakingen deel nemen en van de vrijheid van den arbeid in 't algemeen.

- e. Het tegengaan van overmatigen arbeid, vooral van vrouwen en kinderen.
- d. De beperking van nachtarbeid.
- e. De regeling van arbeids- en rusttijden.
- f. De uitbetaling van het loon in geld en buiten tapperijen.
- g. De vrijwaring tegen gebrek van werklieden, die door ziekte of ouderdom tot arbeid ongeschikt zijn geworden.
- h. Het vakonderwijs en het leerlingwezen.

Bij dit alles verwerpen wij het streven naar valsche gelijkheid, en wenschen wij den organischen band tusschen werkgever en werknemer te behouden.

Wij verzetten ons tegen pensionneering van werklieden uitsluitend op kosten van den Staat. Wij erkennen het goed recht van het gemeenschapsgevoel, doch begeeren dat de enkele persoon niet geheel aan de gemeenschap worde opgeofferd.

ART. 7.

Armenzorg blijve in de eerste plaats eene zaak van Kerkgenootschappen, particuliere vereenigingen en bijzondere personen, Overheidsarmenzorg achten wij alleen geoorloofd, wanneer en voor zooverre andere krachten te kort schieten. Wèl verlangen wij, dat de overheid door wettelijke voorschriften, en desnoods ook door subsidies, het streven dier bijzondere krachten bevordere en haar onderling verband in de practijk verzekere. Wij wenschen herziening der bestaande armenwet in dien geest.

ART. 8.

Wij wenschen, dat de inrichting van het lager onderwijs, om de toenemende ontkerstening van ons volk tegen te gaan geheel in overeenstemming worde gebracht met den grondtoon van het Nederlandsche volkskarakter en dat, om dat doel te verwezenlijken, wijziging der bestaande onderwijswetten worde voorbereid.

De wetsbepalingen betreffende het middelbaar onderwijs en het gymasiaal onderwijs eischen dringend herziening.

ART. 9.

Wij verlangen:

- a. Op het gebied van den landbouw en van de veeteelt: dat de overheid zooveel doenlijk zorge voor de instandhouding van een eigengeërfden boerenstand; dat het pachtcontract worde geregeld; dat de wet op de grondbelasting en de jachtwet worden herzien; dat het land- en het tuinbouwonderwijs worden verbeterd en uitgebreid, en dat de tiendaakkoop worde bevorderd.
- b. Op het gebied van de nijverheid: dat de overheid zooveel mogelijk alles wat zij behoeft in het eigen land koope en dat ontginning van de minerale hulpbronnen van Nederland en de Koloniën door haar worde bevorderd.
- c. Op het gebied van den handel en de visscherij: dat de overheid trachte alles weg te nemen, wat die bronnen van bestaan drukt.

ART. 10.

Wij begeeren op het gebied der justitie: goed, vlug en goedkoop recht; herziening der verouderde wetboeken; niet te angstvallig vasthouden aan het stelsel van codificatie; toelating van het onderzoek naar het vaderschap; handhaving van het burgerlijk huwelijk, hoewel erkennende, dat het huwelijk eene goddelijke instelling is; verbetering der militaire rechtspleging; invoering der administratieve rechtspraak; herziening der Notariswet; beperking der preventieve hechtenis; schadevergoeding voor onschuldig veroordeelden en voor hen, die ten onrechte in preventieve hechtenis zijn gehouden; handhaving, behoudens de noodige verbeteringen, van het cellulaire strafstelsel; toezicht op verzekerings-fondsen en -maatschappijen; uitbreiding van de rechten der vrouw in het huwelijk ten opzichte van het beheer harer goederen, en de beschikking over de inkomsten van het gezin.

ART. 11.

Op finantiëel gebied verlangen wij, zooveel mogelijk, afschaffing van de accijnsen op eerste levensbehoefden en van de belastingen, die de rechtspleging belemmeren.

Wij zijn in 't algemeen tegen bescherming, maar wij kunnen

toch toegeven, dat in buitengewone omstandigheden, min of meer beschermende maatregelen, tijdelijk, onvermijdelijk kunnen zijn.

Wij verzetten ons tegen feitelijke onteigening der goederen door overdreven progressie en door te groote uitbreiding van het stelsel van proportioneele tarieven.

Wij begeeren de Staatsloterij te doen vervallen.

ART. 12.

De neiging om de verdediging des lands te verwaarloozen, wenschen wij, binnen de perken der finantiële krachten van het volk, met kracht bestreden te zien. Ook de verdediging der koloniën dient ernstig te worden voorbereid.

Van bedienaren van den godsdienst wenschen wij geene andere diensten ten behoeve van de verdediging des Rijks te zien geëischt dan die stroken met den aard hunner roeping en de opvattingen daarover van hun Kerkgenootschap.

Het leger moet een volksleger worden. De militaire lasten moeten, zooveel mogelijk, op allen en niet slechts op enkelen worden gelegd. De regeering steune alles wat de zedelijkheid en de godsdienstige belangen der militairen bevordert.

ART. 13.

Het besef, dat het bezit van Koloniën aan een volk dure verplichtingen oplegt, worde meer en meer openbaar. De regeering verloochene in de Indiën het christelijk karakter der natie niet, maar bevordere de Zending met wijsheid en beslistheid; verbeter de rechtstoestand der inlandsche Christenen; trachte, door opwekking van veerkracht en arbeidzaamheid, den inlander in vrijen arbeid te doen deelen in het partijtrekken van de vele bronnen van welvaart, die onder zijn bereik liggen. Ook zie de regeering toe, dat de eene Christelijke Zendingarbeid niet verstorend ingrijpe op het terrein van den anderen.

Het onderwijs, van regeeringswege aan inlanders gegeven, zij niet op Europeesche leest geschoeid, en trachte niet de goede scholen der Zendelingen te verdringen.

Aldus vastgesteld door de Algemeene Vergadering
van 26 November 1900.